

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. ____

din _____ 2025

Chișinău

Cu privire la modificarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 277/2022

În temeiul art. 12 lit. c), d) și e) din Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr. 134-137, art. 209), cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Regulamentul privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 277/2022 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 134, art. 345), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1.1. punctul 3:

1.1.1. la subpunctul 1), litera a) va avea următorul cuprins:

„a) GAL-ul a cărui cerere de selectare și de aprobare a strategiei de dezvoltare locală a fost aprobată de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (în continuare – *organ central de specialitate*) pentru finanțare din FNDAMR, gestionat de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (în continuare – *Agenție*)”;

1.1.2. subpunctul 3) va avea următorul cuprins:

„3) *plan de finanțare* – totalitatea operațiunilor și măsurilor stabilite pentru o perioadă determinată, cu indicarea costurilor pentru realizarea indicatorilor stabiliți în strategia de dezvoltare locală, inclusiv a activităților planificate pentru funcționarea GAL-ului”;

1.1.3. la subpunctul 4), litera a) va avea următorul cuprins:

„a) GAL-ul care depune o cerere de selectare și de aprobare pentru finanțare a strategiei de dezvoltare locală din FNDAMR la organul central de specialitate”;

1.1.4. se completează cu subpunctul 5) cu următorul cuprins:

„5) *start-up* – afacere înregistrată pe teritoriul GAL-ului, care, la data depunerii cererii de finanțare a proiectului în cadrul GAL-ului, are cel mult 24 de luni”;

1.2. punctul 10:

1.2.1. la subpunctele 2) și 3), cuvintele „planul operațional” se substituie cu cuvintele „planul de finanțare”;

1.2.2. subpunctele 9) și 10) vor avea următorul cuprins:

„9) raportul privind gradul de realizare a indicatorilor și de valorificare a mijloacelor financiare, conform planului de finanțare aprobat în apelul precedent;

10) procedura descrisă a acțiunilor de evaluare, de raportare și de monitorizare a implementării strategiei de dezvoltare locală”;

1.2.3. se completează cu subpunctul 11) cu următorul cuprins:

„11) copia documentului ce confirmă experiența personalului angajat la scrierea, gestionarea sau implementarea proiectelor”;

1.3. la punctul 11, cuvintele „la organul central de specialitate” se substituie cu textul „prin intermediul sistemului informațional „Moldova LEADER IT Soft” (MLIS)”;

1.4. la punctul 14, cuvintele „Comisiei de selectare și aprobare” se substituie cu textul „Comisiei de selectare a GAL-ului și de aprobare a strategiei de dezvoltare locală pentru finanțare din FNDAMR”;

1.5. la punctul 15, cuvintele „poșta tradițională sau electronică” se substituie cu textul „intermediul sistemului informațional „Moldova LEADER IT Soft” (MLIS)”;

1.6. la punctul 17, cuvintele „Rețelei Naționale LEADER” se substituie cu cuvintele „Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER”;

1.7. punctele 20, 21 și 22 vor avea următorul cuprins:

„**20.** Selectarea GAL-urilor se efectuează în baza informației incluse în Lista GAL-urilor, ținută de organul central de specialitate în sistemul informațional «Moldova LEADER IT Soft” (MLIS)», prin acordarea calificativului «selectat» sau «respins», în baza condițiilor de selectare stabilite la punctul 21, conform fișei de selectare aprobate prin ordin al ministrului organului central de specialitate.

21. Se selectează GAL-urile care respectă următoarele condiții de selectare:

1) constituirea parteneriatului – constituit din reprezentanți ai sectoarelor public, antreprenorial și civic, în care niciunul dintre acestea nu are mai mult de 49% din drepturile de vot la nivel decizional;

2) acoperirea teritorială – pe teritoriul GAL-ului este prezent un singur GAL, constituit din minimum trei unități administrativ-teritoriale de nivelul întâi învecinate, cu o populație de cel puțin 10 000 de locuitori și de cel mult 60 000 de locuitori, conform numărului populației cu reședință obișnuită, ținut de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova;

3) capacitate administrativă – personal angajat cu experiență în scrierea, gestionarea sau implementarea proiectelor și/sau cu experiență în managementul organizațional;

4) capacitate de monitorizare – proceduri descrise care stau la baza realizării acțiunilor de evaluare, de raportare și de monitorizare a implementării strategiei de dezvoltare locală.

22. GAL-ul care nu întrunește una dintre condițiile de selectare indicate la punctul 21 obține calificativul «respins», temei pentru care cererea acestuia se respinge.”;

1.8. secțiunea a 4-a din capitolul II va avea următorul cuprins:

„Secțiunea a 4-a

Procedura de evaluare și de aprobare a strategiei de dezvoltare locală pentru finanțare

25. Evaluarea și aprobarea strategiei de dezvoltare locală pentru finanțare din FNDAMR se efectuează pentru GAL-urile selectate în conformitate cu secțiunea a 3-a.

26. Comisia evaluează și aprobă strategia de dezvoltare locală pentru finanțare în baza următoarelor criterii de selectare:

1) calitatea parteneriatului constituit – maximum 15 puncte:

a) gradul de reprezentare a sectorului antreprenorial și civic în cadrul GAL-ului este de cel puțin 60%;

b) cuprinde cel puțin o organizație necomercială ce reprezintă interesele unei minorități etnice, lingvistice, religioase sau ale unui grup vulnerabil;

c) cuprinde cel puțin o organizație necomercială ce reprezintă interesele unuia dintre următorii subiecți: femei, tineri, copii, persoane în vârstă și cele care susțin protecția mediului sau drepturile omului;

d) cuprinde cel puțin o organizație necomercială cu scop economic sau de reprezentare a sectorului economic, care își are sediul pe teritoriul GAL;

e) are în componență reprezentanți tineri sau/și femei;

2) acoperirea teritorială – maximum 30 de puncte:

a) are o dimensiune minimă de 10 000 de locuitori și de maximum 60 000 de locuitori;

b) este constituită din cel puțin trei unități administrativ-teritoriale de nivelul întâi învecinate sau din orașe în care numărul populației acestora nu depășește limita maximă de 10 000 de locuitori;

3) capacitatea administrativă, performanța/experiența administrativă a GAL-ului – maximum 10 puncte:

a) GAL-ul are experiență în implementarea strategiei de dezvoltare locală în cadrul Programului LEADER;

b) a fost beneficiar direct în cadrul altor proiecte sau în parteneriat sau a implementat proiecte de cooperare;

c) există experiența angajaților în scrierea, gestionarea sau implementarea proiectelor;

d) a fost atins gradul de realizare a indicatorilor și de valorificare a mijloacelor financiare conform planului de finanțare aprobat în apelul precedent;

4) calitatea strategiei de dezvoltare locală – maximum 45 de puncte:

a) respectă corelarea măsurilor și a operațiunilor în raport cu nevoile de dezvoltare a teritoriului;

b) nevoile și obiectivele sunt stabilite în baza analizei SWOT;

c) obiectivele GAL-ului sunt corelate cu obiectivele Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, aprobată prin Legea nr. 315/2022, ale Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru perioada 2023-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 56/2023, și ale altor strategii sectoriale relevante dezvoltării teritoriului GAL;

d) strategia de dezvoltare locală și planul de finanțare sunt orientate spre toate cele trei sectoare ale dezvoltării locale (public, antreprenorial și civic) și include indicatori de rezultat asumați în domeniile social, economic și de mediu/climă;

e) sunt stabiliți clar indicatorii de realizare a strategiei de dezvoltare locală;

f) măsurile propuse reflectă nevoile populației locale pentru atingerea obiectivelor;

g) sunt descrise acțiunile realizate pentru implicarea comunității în procesul de elaborare a strategiei de dezvoltare locală;

h) include cel puțin o măsură care vizează implementarea proiectelor de cooperare intercomunitară, națională sau internațională;

i) include abordarea «sat inteligent», care prevede inovare socială, digitală, economie verde sau măsuri ce vizează acțiuni de mediu sau de climă;

j) include măsuri care vizează promovarea și conservarea patrimoniului local material și imaterial sau măsuri cu beneficii comunitare în domeniul social sau al sănătății;

k) include măsuri ce vizează domeniul economic, ale căror beneficiari direcți sunt femeile, tinerii, fermierii micro și mici;

l) include măsuri ce urmează a fi finanțate din alte fonduri;

- m) include un plan de comunicare;
- n) include un plan financiar pe toată perioada de implementare a strategiei de dezvoltare locală;
- o) asigură capacitatea administrativă de a implementa strategia, inclusiv monitorizarea și evaluarea acesteia.

27. Comisia, în temeiul fișei de evaluare a criteriilor de selectare, aprobate prin ordin al ministrului organului central de specialitate, evaluează criteriile de selectare stabilite la punctul 26, prin atribuirea a maximum 100 de puncte.

28. Strategiile de dezvoltare locală care au obținut în urma evaluării cel puțin 40 de puncte se aprobă pentru finanțare.

29. Comisia, în conformitate cu punctajul obținut, aprobă mijloacele financiare alocate din FNDAMR pentru implementarea strategiilor de dezvoltare locală, inclusiv pentru funcționarea GAL-urilor, pentru o perioadă de doi ani calendaristici, conform planului de finanțare.

30. Mijloacele financiare se aprobă în cuantum de maximum 4 000 000 de lei per GAL pentru un an calendaristic, conform următoarelor condiții:

- 1) 25% – pentru o sumă de bază, care este împărțită egal tuturor GAL-urile selectate;
- 2) 5 – 20% pentru numărul total de locuitori de pe teritoriul GAL-ului:
 - a) 5% – de la 10 000 până la 17 500 de locuitori;
 - b) 7% – de la 17 501 până la 25 001 locuitori;
 - c) 10% – de la 25 002 până la 32 502 locuitori;
 - d) 15% – de la 32 503 până la 40 003 locuitori;
 - e) 20% – de la 40 004 și mai mulți locuitori;
- 3) până la 10% pentru numărul total de unități administrativ-teritoriale:
 - a) 2% – de la 3 până la 9 unități administrativ-teritoriale;
 - b) 5% – de la 10 până la 15 unități administrativ-teritoriale;
 - c) 10% – de la 16 și mai multe unități administrativ-teritoriale;
- 4) până la 8% – pentru prezența unităților administrativ-teritoriale amalgamate în componența GAL-ului:
 - a) pentru 2-4 unități administrativ-teritoriale amalgamate – 4%;
 - b) pentru 5 și mai multe unități administrativ-teritoriale amalgamate – 8%;
- 5) până la 12% – pentru capacitate administrativă, performanță/experiență anterioară a GAL-lui:
 - a) experiența angajaților:
 - pentru cel puțin un angajat cu experiență de peste 24 de luni în implementarea proiectelor – 1%;
 - pentru cel puțin un angajat care activează în baza unui contract individual de muncă de minimum patru ore/zi timp de cinci zile/săptămână – 1%;

b) gradul de realizare a indicatorilor, conform planului de finanțare aprobat în apelul precedent:

realizat de la 10% până la 30,99% – 0%;

realizat de la 31% până la 49,99% – 2%;

realizat de la 50% până la 74,99% – 3%;

realizat de la 75% până la 100% – 5%;

c) gradul de valorificare a mijloacelor financiare, conform planului de finanțare aprobat în apelul precedent:

valorificat de la 10% până la 30,99% – 0%;

valorificat de la 31% până la 49,99% – 2%;

valorificat de la 50% până la 74,99% – 3%;

valorificat de la 75% până la 100% – 5%;

6) până la 25% – pentru calitatea și caracterul multisectorial al strategiei de dezvoltare locală, ținând cont de punctajul obținut la evaluarea acesteia, după cum urmează:

a) pentru punctajul obținut în limita a 6-15 puncte – 10%;

b) pentru punctajul obținut în limita a 16-25 de puncte – 15%;

c) pentru punctajul obținut în limita a 26-35 de puncte – 20%;

d) pentru punctajul obținut în limita a 36-45 de puncte – 25%.

31. Mijloacele financiare aprobate conform punctului 30 se distribuie proporțional, în conformitate cu următoarele măsuri:

1) măsura nr. 1. Funcționarea GAL-ului – 20%;

2) măsura nr. 2. Implementarea strategiei de dezvoltare locală – 80%.

32. Comisia consemnează rezultatele într-un proces-verbal care conține raportul generalizator, elaborat și semnat în termen de 10 zile lucrătoare de la data organizării ședinței. Punctajul obținut se înscrie în raportul generalizator, al cărui model se aprobă prin ordin al ministrului organului central de specialitate.

33. În temeiul procesului-verbal menționat la punctul 32, GAL-urilor li se acordă un termen de până la 10 zile pentru ajustarea planurilor de finanțare prezentate la depunerea cererii, în conformitate cu mijloacele financiare aprobate pentru finanțare, conform punctelor 29 și 30, și aprobate de către adunarea generală a GAL-ului.

34. Procesele-verbale ale Comisiei și planurile de finanțare ajustate conform punctului 33 servesc drept temei pentru emiterea deciziei privind selectarea GAL-urilor și pentru aprobarea strategiilor de dezvoltare locală pentru finanțare.

35. Organul central de specialitate emite decizia privind selectarea GAL-urilor și aprobarea strategiilor de dezvoltare locală pentru finanțare și o

transmite, în format electronic, Agenției pentru implementare. Decizia se aduce la cunoștință GAL-urilor și se publică pe site-ul web oficial al organului central de specialitate.

36. Decizia organului central de specialitate se consideră act administrativ și poate fi contestată în condițiile stabilite de Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.

37. Planul de finanțare, în partea ce ține de măsura nr. 1, poate fi modificat justificat, în conformitate cu strategia de dezvoltare locală aprobată pentru finanțare, în coordonare cu Agenția, și aprobat de către adunarea generală a GAL-ului o singură dată într-un an calendaristic, în perioada noiembrie – decembrie, cu aprobarea acestuia de către organul central de specialitate.”;

1.9. punctul 39 va avea următorul cuprins:

„**39.** Costurile, bunurile și serviciile eligibile, necesare pentru implementarea strategiei de dezvoltare locală, finanțate în cadrul măsurii nr. 1, sunt următoarele:

1) cheltuielile de personal – salarii și contribuții de asigurări sociale și medicale obligatorii pentru următorii angajați: director, contabil și cel mult doi manageri;

2) serviciile de consultanță tehnică și financiară, de expertiză legată de implementarea strategiei de dezvoltare locală și audit, pentru:

a) elaborarea procedurilor de evaluare, selecție și contestații, precum și a ghidurilor de implementare a strategiei de dezvoltare locală;

b) serviciile legate de elaborarea strategiei de dezvoltare locală, inclusiv actualizarea acesteia;

c) serviciile de contabilitate, juridice, economice și IT, după caz;

3) costurile logistice, administrative și de deplasare pentru funcționarea GAL-ului:

a) închirierea sediului administrativ al GAL-ului, stabilit pe teritoriul acestuia, inclusiv reparațiile curente sau capitale;

b) dotarea sediului: echipamente IT, sisteme informaționale și mentenanța acestora, mobilă pentru oficiu, papetărie și tehnică de birou, aparate foto și video sau accesorii pentru acestea, aparat de aer condiționat, convector;

c) serviciile comunale, inclusiv achiziționarea de combustibili solizi;

d) serviciile de telefonie și internet;

e) cheltuielile de transport;

4) cheltuielile pentru instruirea și dezvoltarea de competențe, inclusiv închirierea spațiilor și vizite de studiu;

5) cheltuielile pentru acțiuni sau evenimente de animare adresate populației din teritoriul GAL-ului, prin:

a) materiale de informare și de promovare;

b) achiziționarea sau închirierea scaunelor, meselor, standurilor pentru activitatea de promovare sau de informare;

c) închirierea spațiilor.

6) cheltuieli legate de organizarea și participarea la expoziții, festivaluri, târguri sau evenimente agricole sau neagricole, prin care se promovează teritoriul acoperit de GAL.”;

1.10. la punctul 40, subpunctul 3) se completează cu următorul enunț: „Cererea pentru a treia tranșă se depune doar în cazul în care în contul bancar al GAL-ului rămân mai puțin de 5% din suma acordată în a doua tranșă.”;

1.11. la punctul 41, textul „10 ianuarie și 10 iulie” se substituie cu textul „15 ianuarie și 15 iulie”;

1.12. se completează cu punctul 46¹ cu următorul cuprins:

„46¹. Prin derogare de la punctul 42, apelurile ulterioare se desfășoară în perioada februarie – august, în limitele mijloacelor financiare disponibile, cu respectarea termenului de 45 de zile lucrătoare de la data înștiințării Agenției.”;

1.13. punctul 48 va avea următorul cuprins:

„48. În conformitate cu măsurile prevăzute în strategia de dezvoltare locală, se finanțează următoarele domenii de acțiuni:

1) investiții în domeniul agricol, prelucrarea primară sau finită a produselor locale;

2) investiții în domeniul neagricol;

3) investiții în dezvoltarea turismului rural;

4) investiții în economia circulară, în gestionarea deșeurilor, în ecologizare, inclusiv pentru crearea și dezvoltarea unităților de ecarisaj;

5) investiții în activități de mediu, în energia verde sau în producerea energiei din surse regenerabile;

6) activități de conservare a patrimoniului local cultural;

7) investiții realizate prin cooperare pentru domeniul agricol sau neagricol;

8) investiții în infrastructura socială sau în domeniul sănătății, destinate comunității;

9) investiții în serviciile destinate comunității;

10) investiții pentru un start-up în domeniul agricol sau neagricol, în baza unui plan de afaceri.”;

1.14. la punctul 53 subpunctul 3), textul „85%” se substituie cu textul „90%”;

1.15. la punctul 55 subpunctul 1), cifrele „40 000” se substituie cu cifrele „50 000”;

1.16. se completează cu punctul 57¹ cu următorul cuprins:

„57¹. Solicitantul poate depune o nouă cerere de finanțare doar în cazul în care proiectul aprobat anterior spre finanțare a fost finalizat.”;

1.17. la punctul 58, textul „la adresa electronică sau pe suport de hârtie la sediul GAL-ului” se substituie cu textul „prin sistemul informațional „Moldova LEADER IT Soft” (MLIS)”;

1.18. punctul 61 se completează cu subpunctul 12) cu următorul cuprins:

„12) actele permissive necesare pentru efectuarea investiției, după caz”;

1.19. punctul 74 se completează cu textul „în termenul specificat la punctul 42”;

1.20. punctul 77 se completează cu textul „în termen de trei zile lucrătoare după aprobarea deciziei de către adunarea generală a GAL-ului”;

1.21. la punctul 90 subpunctul 2):

1.21.1. litera c) va avea următorul cuprins:

„c) procesul-verbal de executare a lucrărilor efectuate”;

1.21.2. se completează cu litera f) cu următorul cuprins:

„f) copia contractului de vânzare-cumpărare a utilajului, a echipamentului și a serviciilor, după caz”;

1.22. punctul 91 va avea următorul cuprins:

„91. Beneficiarul de subvenții este obligat ca, în termen de 20 de zile de la data finalizării proiectului, să prezinte Agenției următoarea documentație financiară:

1) documente primare contabile;

2) ordine de plată;

3) copia procesului-verbal de executare a lucrărilor, cu anexarea devizului de cheltuieli descifrat pentru materialele utilizate și pentru serviciile și lucrările de montare și de instalare;

4) copia actelor ce confirmă recepția lucrărilor de construcție și a instalațiilor aferente acestora;

5) copia procesului-verbal de recepție la finalizarea lucrărilor.”;

1.23. la punctul 92 subpunctul 2):

1.23.1. după cuvintele „constituie confirmarea” se introduce textul „cheltuielilor în valoare de cel puțin 80% din valoarea”;

1.23.2. se completează cu literele f) și g) cu următorul cuprins:

„f) copia procesului-verbal de executare a lucrărilor, cu anexarea devizului de cheltuieli descifrat pentru materialele utilizate și pentru serviciile și lucrările

de montare și de instalare, precum și copia actelor ce confirmă recepția lucrărilor de construcție și a instalațiilor aferente acestora, după caz;

g) actele ce confirmă transmiterea proiectului investițional către beneficiarul final, după caz”;

1.24. la punctul 101, cifrele „20” se substituie cu cifrele „30” .

2. Prezenta hotărâre intră în vigoare la expirarea termenului de o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Prim-ministru

DORIN RECEAN

NOTA DE FUNDAMENTARE

la proiectul de hotărâre pentru modificarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 277/2022

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Autorul proiectului de hotărâre pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 277/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER este Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (în continuare - MAIA). Pentru elaborarea proiectului de hotărâre, prin Ordinul MAIA nr. 64 din 10 aprilie 2025 a fost instituit Grupul de lucru responsabil, din care fac parte reprezentanți ai MAIA, Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (în continuare - Agenția), structură organizațională din sfera de competență a MAIA, reprezentanți ai Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER, precum și ai Congresului Autorităților Locale din Moldova.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ Necesitatea elaborării proiectului hotărârii de Guvern este determinată de art. 12 lit. c)- e) din Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural, în scopul îmbunătățirii condițiilor de acordare a subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER în Republica Moldova.
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative Republica Moldova este o țară preponderent rurală bazată pe o economie agricolă. Populația Republicii Moldova este preponderent rurală. Potrivit statisticilor naționale, peste 1,34 mln din cei 2,38 mln de locuitori ai Republicii Moldova locuiesc în anul 2025 în mediul rural. Republica Moldova este una dintre țările cu cea mai mare pondere a populației rurale din Europa de Est. 56% din populația Republicii Moldova trăiește în mediul rural, față de 35% în noile state membre ale Uniunii Europene. Ponderea înaltă a populației în mediul rural se explică prin importanța agriculturii în economia Republicii Moldova. De altfel, în 2020, produsul intern brut (PIB) generat de activitățile agricole era de aproximativ 19,86 mlrd lei (aproximativ 1.029 mlrd euro), la prețurile curente din luna octombrie 2024. Aceasta reprezintă 11% din PIB total în Republica Moldova. Deși agricultura se situează pe locul al treilea în ierarhia activităților economice profitabile din Republica Moldova, după comerț și industrie, importanța sa devine esențială în măsura în care aceasta este integrată cu industria prelucrătoare. Cu cât activitățile agricole sunt mai bine corelate cu procesele de transformare industrială, cu atât contribuția lor la dezvoltarea economică este mai semnificativă. Astfel, absența unei producții agricole solide ar afecta în mod direct funcționarea industriei prelucrătoare, generând repercusiuni negative asupra întregii economii naționale.

Potrivit informațiilor cadastrale din 1 ianuarie 2022, suprafața totală a terenurilor cu destinație agricolă este aproximativ de 2,39 mln hectare. Suprafețele agricole reprezintă în prezent 71% din suprafața totală a țării. În ciuda reducerii terenurilor agricole în timpul recesiunii economice din anii 1990, suprafața terenurilor cultivate a crescut din nou, începând cu anul 2002. Economia agricolă a Republicii Moldova devine mai importantă pentru solurile sale fertile și condițiile climatice favorabile pentru producerea unei varietăți de culturi agricole.

Totuși, activitățile agricole ar putea avea o contribuție mai semnificativă asupra creșterii economice. Producția sectorului agricol rămâne destul de modestă, generând salarii neatractive pentru fermieri și angajații acestora. În primul rând, sectorul agricol al Republicii Moldova este supus instabilității din cauza vremii imprevizibile. Temperaturile fluctuante și precipitațiile reduse au condus la o scădere a productivității principalelor culturi agricole, cu repercusiuni asupra economiei rurale a Republicii Moldova.

Mai mult ca atât, în anul 2024, sectorul agricol este pe locul doi dintre cei mai mari angajatori ai țării. 18,1% din populația activă a Republicii Moldova este angajată în sectorul agricol. Din 2023, numărul de angajați în agricultură este în descreștere, în 2024 fiind angajate 154,6 mii persoane (în 2023 – 185 mii de persoane). Descreșterea gradului ocupării sectorului poate fi explicată prin creșterea prețurilor în agricultură și scăderea atractivității domeniului respectiv. Pentru comparație, 13,4% dintre locurile de muncă sunt în sectorul industrial, 7,5% - în sectorul construcțiilor și 61% - în sectorul serviciilor.

Deși este clar, că agricultura rămâne unul dintre cei mai importanți angajatori ai economiei Republicii Moldova, ea a devenit și un angajator de ultimă instanță. Într-adevăr, salariile muncitorilor din agricultură sunt printre cele mai mici din țară. În 2023, salariul mediu lunar pentru muncitorii agricoli a fost de 7 240 lei pentru femei (aproximativ 367 euro) și 8 202 lei pentru bărbați (aproximativ 416 euro), ceea ce reprezintă cel mai mic salariu mediu lunar în comparație cu alte sectoare ale economiei naționale.

Populația rurală a Moldovei se confruntă cu provocări.

Cu toate că majoritatea populației Moldovei trăiește în zonele rurale, aceste zone sunt puternic afectate de salarii mici, oportunități limitate de angajare pentru localnici, o rată sporită a migrației și infrastructuri economice, private și publice care sunt degradate și subdezvoltate, comparativ cu structurile din țările vecine, sau chiar în comparație cu infrastructurile din zonele urbane.

Spre exemplu, în mediul rural, doar 50% din populație are acces la rețeaua publică de apă, iar 34% au sistem de apă caldă. Rata de ocupare în Moldova este de doar 39% și s-a redus în continuare la 31% în anul 2020. Categoria de populație cea mai afectată de aceste rate scăzute de ocupare în mediul rural sunt tinerii cu un nivel scăzut de educație. În timp ce toate categoriile de populație par să urmeze aceleași tendințe, tinerii din zonele rurale fără calificări par să sufere, din păcate, mai grav.

Ratele scăzute de ocupare în zonele rurale pot fi explicate prin salariile scăzute din sectorul agricol comparativ cu alte sectoare economice. În ultimul timp, nivelul real de subzistență al gospodăriilor rurale a rămas constant, comparativ cu cele urbane care s-a dublat. Mijloacele de trai din mediul rural au rămas mai mici decât cele urbane, lărgind diferența rural-urban. În funcție de mediul de reședință, se constată că veniturile populației din mediul urban au fost, în anul 2024, în medie cu 2299,8 lei (sau de 1,6 ori) mai

mari, comparativ cu veniturile populației din mediul rural. Totodată, transferurile bănești din afara țării rămân a fi o sursă semnificativă pentru bugetul gospodăriilor. În medie, în anul 2024 acestea au reprezentat 10,2% din veniturile totale sau cu un punct procentual mai puțin comparativ cu anul 2023.

Lipsa forței de muncă calificate în sectorul agricol, precum și motivația slabă a angajaților sunt cauzate de salariile scăzute, în comparație cu celelalte sectoare economice ale țării. Condițiile dificile de muncă continuă să-i descurajeze pe tinerii moldoveni. Drept urmare, Republica Moldova se află într-o situație în care numărul persoanelor cu salarii mici, care trăiesc din ajutoare sociale, este în continuă creștere. Această creștere a ratei sărăciei pune o presiune considerabilă asupra bugetului țării, care este deja afectat de criza COVID-19, creșterea prețurilor la energie și sosirea masivă a refugiaților ucraineni.

Potrivit Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Republica Moldova este printre cele mai sărace țări din Europa. Moldova se confruntă cu inegalități majore de dezvoltare în interiorul granițelor sale, în special între zonele urbane și rurale. Salariile mici și oportunitățile limitate de angajare conduc la migrația internă din mediul rural spre municipiul Chișinău. În fiecare an, aproape 6,2% din populația rurală migrează spre orașe. În plus, între 2013 și 2021, aproximativ 2.100 de persoane au părăsit anual Moldova. Această tendință s-a intensificat începând cu 2022, cu aproape 4.800 de plecări pe an. Zonele rurale își pierd aproape 2,5% din populație în fiecare an, sporind preocupările cu privire la stabilitatea și sustenabilitatea acestor zone. Potrivit statisticilor naționale, unul din cinci cetățeni moldoveni lucrează în străinătate. Potrivit acelorași date, unul din patru emigranți provine din mediul rural.

Zonele rurale ale Moldovei se confruntă, prin urmare, cu provocări în ceea ce privește creșterea, ocuparea forței de muncă și durabilitatea. Guvernul Republicii Moldova dorește acum să ridice salariile și atractivitatea sectorului agricol pentru a crește rata de ocupare în mediul rural. Cu toate acestea, zonele rurale trebuie să dezvolte noi activități economice care să completeze activitățile agricole. Într-adevăr, în mediul rural, doar 5% din venituri provin din activități individuale nonagricole. Acest lucru este valabil, mai ales având în vedere diversitatea zonelor rurale ale Moldovei, care variază de la zonele rurale îndepărtate, care suferă de depopulare, până la zonele periurbane care se confruntă cu presiunea crescândă din partea centrelor urbane.

Provocarea dezvoltării rurale în Republica Moldova.

Zonele rurale ale Moldovei suferă din cauza lipsei de oportunități de angajare, infrastructuri economice, oportunități de formare, precum și resurse și posibilități de profesionalizare. Salariile mici și condițiile precare de viață încurajează tinerii din mediul rural să emigreze în zonele urbane sau în străinătate. Regiunile rurale rămân, de asemenea, neatractive din cauza lipsei de oportunități pentru familii de a echilibra viața profesională și cea personală, în special pentru mame. Dincolo de sectorul profesional deteriorat, subdezvoltarea infrastructurilor sociale are drept rezultat o calitate mai slabă a vieții în zonele rurale decât în zonele urbane. Într-adevăr, există diferențe semnificative în ceea ce privește dotările locale.

Accesul limitat la infrastructură, calitatea mai slabă și ineficiența în educație, sănătate, transport și servicii de apă au condus la excluziunea socială și la niveluri ridicate de sărăcie în rândul populației rurale. Combinate cu factorii economici, acestea sunt principalele motive pentru stagnarea indicatorilor de dezvoltare în Moldova. Din toate aceste motive, populația rurală a Moldovei este deosebit de vulnerabilă

la crize economice, precum cea cauzată de criza sanitară COVID-19. Potrivit Barometrului Opiniei Publice (BOP), în 2020, 83,8% din populația rurală s-a declarat nemulțumită de acțiunile guvernului în ceea ce privește siguranța locului de muncă, îmbunătățirea condițiilor de viață, salariile și dezvoltarea industriei și agriculturii. În același sondaj, aproximativ 60% din populația rurală s-a declarat nemulțumită de măsurile privind sănătatea, iar 58% de măsurile privind educația.

În Republica Moldova, autoritățile publice întreprind acțiuni pentru implementarea unei politici de dezvoltare rurală care să îmbunătățească calitatea vieții în zonele sale rurale. Îmbunătățirea condițiilor de viață se poate realiza prin dezvoltarea mai multor sectoare precum: servicii publice pentru populația rurală, sprijin pentru creșterea și dezvoltarea comunităților mici, conservarea și modernizarea patrimoniului rural și sprijinirea inițiativelor de dezvoltare locală în favoarea economiei rurale. Inițiativele locale joacă un rol cheie în zonele rurale, oferind populației acces la noi resurse, pentru a implementa noi proiecte pe teritoriile lor. Aceste inițiative oferă, de asemenea, părților interesate locale autonomia de a-și defini propriile priorități și domenii de finanțare.

Sprijinirea dezvoltării noilor abordări ale dezvoltării rurale ar trebui să contribuie la stimularea inovației și a incluziunii în zonele rurale, precum și la diseminarea cunoștințelor și a bunelor practici.

De fapt, zonele rurale ale Moldovei oferă un potențial real de dezvoltare, în special în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii și atractivitatea acestora drept loc de locuit și de muncă. În mod similar, zonele rurale beneficiază de resurse naturale excepționale, cu peisaje de mare valoare. Într-adevăr, turismul rural reprezintă un domeniu important de dezvoltare economică, socială și culturală pentru aceste zone, așa cum s-a observat deja mai ales în nordul țării. Legat în mod complex de producția agricolă, turismul rural permite fermelor mici să-și diversifice și să-și crească veniturile. Agroturismul a contribuit deja la crearea locurilor de muncă suplimentare și la generarea noilor venituri în zonele rurale. Cu sprijinul PNUD, spre exemplu, peste 45 de pensiuni au fost înființate sau extinse în Moldova, iar din mijloacele financiare ale Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural au fost sprijinite 123 pensiuni turistice. Prin urmare, turismul rural devine o activitate economică profitabilă pentru persoanele care trăiesc în zonele rurale, în special pentru micii fermieri și întreprinderile de familie. Sprijinul pentru dezvoltarea zonelor rurale trebuie să includă acțiuni de diversificare a activităților, inclusiv a celor nonagricole, pentru promovarea ocupării forței de muncă.

Din 2023, politica națională de stat cu privire la dezvoltarea rurală vizează diversificarea economică a zonelor rurale, permițând crearea unor condiții mai bune de angajare și punând accent pe dezvoltarea durabilă. În cadrul autorităților locale, noile acțiuni consolidează coerența teritorială și contribuie la îmbunătățirea echilibrului teritorial, atât din punct de vedere economic, cât și social. În timp ce decenii la rând dezvoltarea rurală și locală a fost fragmentată și subfinanțată, au fost puse în aplicare noi acțiuni pentru sprijinirea dezvoltării locale de către actorii locali.

LEADER - dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității.

LEADER este o inițiativă a Uniunii Europene (în continuare – UE), o metodă și un program de dezvoltare rurală lansat în 1991, pentru a aborda soluționarea problemele zonelor rurale și dezvoltarea lor de jos în sus, condusă de comunitate. Inițiativa este concepută pentru a stimula creșterea economică locală, în special creșterea întreprinderilor micro și mici în zonele rurale. Actorii cheie ai tuturor inițiativelor locale

LEADER (Dezvoltare locală condusă de comunitate) sunt așa-numitele grupuri de acțiune locală (în continuare - GAL), care reprezintă un parteneriat teritorial al actorilor angajați să-și modeleze în mod activ viitorul prin acțiuni locale.

Abordarea LEADER a fost introdusă drept răspuns la eșecul politicilor tradiționale, de sus în jos, de a aborda problemele cu care se confruntă multe zone rurale din Europa. Acronimul „LEADER” derivă din expresia franceză „Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale”, care înseamnă „Legături între activitățile pentru dezvoltarea economiei rurale”. Ideea a fost de a angaja energia și resursele oamenilor și organizațiilor locale, drept actori de dezvoltare, mai degrabă decât ca beneficiari, dându-le puterea să contribuie la dezvoltarea viitoare a zonelor lor rurale prin formarea de parteneriate de grup de acțiune locală (GAL) bazate pe zonă, între sectoarele public, privat și civil. Când a fost propus pentru prima dată în 1990 de către un grup de oficiali de la Comisia Europeană, conceptul LEADER de conectare și implicare a localnicilor era inovativ.

Aceste GAL-uri sunt instrumentul principal pentru aplicarea abordării LEADER la dezvoltarea zonei, implicând direct reprezentanții locali în dezvoltarea și livrarea strategiilor locale, luarea deciziilor și alocarea resurselor.

Abordarea LEADER privind dezvoltarea locală s-a dovedit a fi eficace pentru promovarea dezvoltării zonelor rurale, ținând seama de toate nevoile multisectoriale legate de dezvoltarea rurală endogenă prin intermediul abordării sale ascendente.

LEADER este conceput în baza a șapte principii, și anume: abordarea teritorială, parteneriate locale, abordarea „de jos în sus”, acțiuni integrate și multisectoriale, colaborare în rețea, inovație și cooperare, în scopul sprijinirii părților interesate din mediul rural să contribuie la realizarea potențialului teritoriului lor. Cu toate acestea, LEADER este mai mult decât un program european de dezvoltare rurală. Este o metodă recunoscută de părțile interesate consacrate și un instrument de program dezvoltat de-a lungul anilor.

Abordarea LEADER oferă părților interesate locale, atât publice, cât și private, oportunitatea de elaborare a unei strategii de dezvoltare locală, permițându-le să identifice de sine stătător soluții practice la provocările specifice cu care se confruntă zonele rurale. După treizeci de ani de implementare, Programul LEADER prezintă una dintre istoriile de succes ale UE.

Primul Program LEADER a fost lansat în statele membre ale UE în anul 1991. Datorită eficienței sale în ceea ce privește dezvoltarea și popularitatea în zonele rurale, Programul LEADER funcționează de peste trei decenii în cadrul UE. A fost implementat în toate statele membre ale UE și în multe țări din afara spațiului UE, inclusiv în Republica Moldova.

De altfel, în 2016, prin implementarea unui proiect pilot al UE, abordarea LEADER a început să fie aplicată în zonele rurale din Republica Moldova. De-a lungul anilor, abordarea LEADER s-a răspândit în toată țara. Deși acoperea inițial 30% din zonele rurale ale Republicii Moldova, în perioada anilor 2021-2024, cu suportul Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER, a Fondului de Solidaritate al Poloniei în Republica Moldova și alți parteneri de dezvoltare, s-au constituit și înregistrat cu statut de persoană juridică

54 GAL-uri, care cuprind peste 61% din teritoriul țării, din care fac parte 513 Unități Administrativ-Teritoriale, cu o populație de peste 1,14 mln cetățeni.

În ultimii ani, relațiile dintre Republica Moldova și UE au evoluat, trecând de la o politică de vecinătate la una de extindere. La 23 iunie 2022, cei douăzeci și șapte de lideri ai statelor membre ale UE au acordat Republicii Moldova statutul de țară candidată. Această dată este începutul lungului proces de aderare a Republicii Moldova la UE. Multe reforme, în special economice și sociale, sunt necesare înainte ca Moldova să poată îndeplini criteriile de aderare. Acest proces ar putea dura ani de zile. Cu toate acestea, dorința de dezvoltare și promovare a abordării LEADER în zonele rurale ale Moldovei va permite angajarea într-un proces de schimbare și modernizare, în conformitate cu capitolul 11 al UE „Agricultură și Dezvoltare Rurală”, o condiție prealabilă de aderare la Uniunea Europeană.

LEADER în Republica Moldova.

Uniunea Europeană a susținut abordarea LEADER în Republica Moldova începând cu 2016 și s-a dovedit a fi o inițiativă sustenabilă și de lungă durată, fiind transformată în program de stat în iunie 2022, care acoperă mai mult de jumătate din teritoriul Republicii Moldova.

Din anul 2016, Republica Moldova aplică și dezvoltă acțiuni și programe pentru implementarea abordării LEADER în zonele rurale, scopul căreia este creșterea atractivității zonelor rurale, îmbunătățirea condițiilor de muncă și viață ale cetățenilor din mediul rural, prin modernizarea direcționată a dotărilor sociale și culturale, precum și dezvoltarea întreprinderilor micro și mici în zonele rurale.

Astfel, în 2016, Programul SARD (Sprijin pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală), inițiat de Uniunea Europeană și implementat de PNUD, a creat pe teritoriul Republicii Moldova 8 GAL-uri. Programul a durat trei ani și a fost finanțat prin granturi de Uniunea Europeană. Cele 8 GAL-uri au inclus 44 localități rurale din r-nul Taraclia și Unitatea Administrativ Teritorială Găgăuzia.

Autoritățile locale, reprezentanții sectorului privat și ai societății civile au fost invitați să se reunească pentru crearea unei strategii participative, care să facă față provocărilor cu care se confruntă zonele rurale. Acest program a marcat prima experiență a țării noastre în implementarea abordării LEADER condusă de comunitate.

În rezultatul realizării acestui program și a diverselor acțiuni conduse de donatori (precum UE, Polish Aid și USAID) în perioada 2018-2021 pentru dezvoltarea continuă a zonelor rurale, a fost adoptată Legea nr. 50/2021 cu privire la grupurile de acțiune locală, care reglementează modul de constituire, activitatea, reorganizarea și lichidarea grupurilor de acțiune locală.

Documentele de politici care stau la baza implementării Programului LEADER în Republica Moldova, este Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2023-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 56/2023 care a continuat politicile prevăzute de Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală 2014-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2014, care este aliniată la Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030” și susținută de partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova, în conformitate cu acordurile de parteneriat dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova.

Programul LEADER prevede dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității în baza unei strategii de dezvoltare locală, care este sub responsabilitatea GAL-urilor, acestea fiind constituite din reprezentanți ai intereselor socioeconomice locale ale sectoarelor public, antreprenorial și civic, în care niciun grup individual de interese nu controlează procesul decizional.

Republica Moldova devine astfel prima țară din afara țărilor UE care a inclus abordarea LEADER în politicile sale naționale. Programul LEADER, care se implementează prin intermediul GAL-urilor, pentru implementarea strategiilor de dezvoltare locală, se finanțează din bugetul de stat, având la bază Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural, Legea nr. 50/2021 cu privire la grupurile de acțiune locală și Hotărârea de Guvern nr. 277/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER.

Programul LEADER a fost susținut de UE prin Programul „LEADER pentru Moldova Rurală”, un proiect de trei ani, care s-a desfășurat în perioada 2020-2023, cu un buget de 2,75 mln USD. Prin proiectele finanțate de USAID, UE, Polish aid și implementate de Solidarity Fund PL în Moldova (SFPL), partenerii de dezvoltare și-au propus să sprijine comunitățile rurale din Moldova, să creeze GAL-uri, să implementeze proiecte locale, să piloteze noi instrumente economice și să dezvolte Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală LEADER, drept garant al implementării abordării LEADER.

În anul 2022, a fost lansat primul apel al Programului LEADER, care a fost finanțat din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural (în continuare – FNDAMR). Scopul Programului LEADER este dezvoltarea teritoriilor rurale din componența GAL-urilor, care vizează aspectele sociale, economice, culturale și de mediu, prin elaborarea și implementarea strategiilor de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității. Mijloacele financiare destinate Programului LEADER sunt gestionate de către Agenție.

Alocațiile anuale din FNDAMR, pentru finanțarea proiectelor de dezvoltare locală prin implementarea Programului LEADER, constituie cel puțin 5% din valoarea totală a acestuia. Repartizarea subvențiilor se efectuează anual, ținând cont de mărimea anuală a FNDAMR, stabilită în legea bugetului de stat pentru anul corespunzător.

În cadrul primului apel al Programului LEADER, care s-a desfășurat în perioada anilor 2022-2023, au fost selectate pentru finanțare de către MAIA - 37 GAL-uri.

Finanțarea Programului LEADER se realizează prin două măsuri de sprijin financiar și anume:

- măsura nr. 1. Funcționarea grupurilor de acțiune locală;
- măsura nr. 2. Implementarea strategiei de dezvoltare locală.

Astfel, pentru măsura nr. 1. Funcționarea grupurilor de acțiune locală a fost aprobată suma totală de 34,7 mln lei, din care a fost valorificată suma de 30.2 mln lei.

Pentru măsura nr. 2. Implementarea strategiei de dezvoltare locală a fost aprobată suma totală de 138,8 mln lei, dar valorificată suma de 108,2 mln lei. În rezultatul valorificării sumei de 108,2 mln lei au fost

realizate 893 proiecte, inclusiv sectorul public - 387, sectorul antreprenorial – 365 și sectorul civic – 141 proiecte.

În perioada 15 ianuarie – 23 februarie al anului 2024, s-a desfășurat al doilea apel de depunere a cererilor pentru selectarea GAL-urilor și aprobarea strategiilor de dezvoltare locală, în vederea acordării subvențiilor în avans pentru anii 2024-2025. În cadrul celui de al doilea apel au fost selectate ca fiind eligibile 51 de GAL-uri, iar din lipsa mijloacelor financiare în FNDAMR, pentru finanțare au fost selectate doar 32 GAL-uri.

Astfel, doar pentru anul 2024, un an de implementare, au fost realizate peste 516 proiecte cu valoarea de peste 60,3 mln lei.

Prin alocarea mijloacelor financiare din FNDAMR pentru implementarea Programului LEADER, se urmărește atingerea următoarelor obiective:

- dezvoltarea economică a teritoriului GAL-ului, în baza dezvoltării parteneriatelor și a implementării strategiilor de dezvoltare locală;
- consolidarea capacităților și abilităților reprezentanților sectoarelor public, antreprenorial și civic din zonele rurale pentru realizarea proceselor de dezvoltare locală și implementarea proiectelor;
- îmbunătățirea condițiilor de viață și a bunăstării populației din mediul rural;
- crearea unor condiții de viață mai bune și inteligente pentru populația din mediul rural;
- menținerea și crearea locurilor de muncă;
- diversificarea activităților economice;
- sprijinirea întreprinderilor micro și mici pentru dezvoltarea afacerii în teritoriul GAL.

Abordarea LEADER este destul de răspândită în prezent în Republica Moldova. Autoritățile naționale au recunoscut deja importanța și impactul Programului LEADER, fiind depuse eforturi considerabile pentru implementarea acestuia în toate zonele rurale din Republica Moldova (Nord, Sud și Centru). La situația actuală, în Republica Moldova funcționează 54 GAL-uri, constituite și înregistrate în conformitate cu Legea nr. 50/2021.

În scopul digitalizării Programului LEADER, cu suportul partenerilor de dezvoltare, precum Uniunea Europeană, USAID, Polish Aid, prin intermediul Solidarity Fund PL în Moldova, precum și Centrul Estonian pentru Dezvoltare Internațională, a fost acordat suport financiar în valoare de 2,4 mln lei și asistență tehnică pentru dezvoltarea și punerea în aplicare a Sistemului Informațional „Moldova LEADER IT Soft (MLIS), care este parte componentă a sistemelor informaționale de stat ale Republicii Moldova, pe care este ținută resursa informațională departamentală a MAIA și a Agenției, formată în procesul de implementare a Programului LEADER, întru digitalizarea procesului de depunere, examinare, evaluare și monitorizare a proiectelor de dezvoltare rurală, începând cu anul 2023. În scopul asigurării dezvoltării și mentenanței Sistemului Informațional „Moldova LEADER IT Soft (MLIS), s-a propus alocarea a câte 400 mii lei anual în Cadrul Bugetar pe Termen mediu pentru anii 2026-2028.

Hotărârea de Guvern nr. 277/2022 este în al 4-lea an de implementare. În acest răstimp, GAL-urile au obținut și succese în implementarea proiectelor de dezvoltare rurală, dar au fost supuse și unor provocări, care mai mult sau mai puțin, au influențat asupra activității acestora. Astfel, pentru a îmbunătăți unele

prevederi, se propune modificarea și completarea punctelor din Hotărârea de Guvern nr. 277/2022, oferind clarități în procesul de finanțare a GAL-urilor, inclusiv procedura de selectare pentru finanțare a acestora în cadrul apelului de finanțare anunțat de MAIA, și transparență sporită în procedura de desfășurare a apelurilor locale.

Pentru o mai bună mobilizare a potențialului la nivel local, este necesară consolidarea și facilitarea dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității. Aceasta trebuie să țină seama de nevoile și de potențialul la nivel local, precum și de aspectele sociale, economice, culturale și de mediu relevante, precum și să prevadă schimbări structurale, să consolideze capacitățile comunităților și să stimuleze inovarea.

Totodată, GAL-urile trebuie să fie pregătite pentru a gestiona și implementa strategia de dezvoltare locală din diferite fonduri, transparent și eficient, astfel ca acestea să poată asimila fondurile UE de preaderare.

Prin proiectul de act normativ propus, se propune continuarea implementării Programului LEADER, care contribuie la dezvoltarea localităților rurale prin implicarea comunități.

Implementarea Programului LEADER în Republica Moldova vine drept răspuns la prioritățile și obiectivele stabilite în cadrul documentelor de politici publice a sectorului agricol și de dezvoltare rurală, menționate în Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030 și întru implementarea prevederilor titlului IV capitolul 12 – Agricultură și dezvoltare rurală din Acordul de Asociere dintre Republica Moldova, pe de o parte, și UE și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, prin alinierea la obiective generale ale Politicii agricole comune a UE.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul hotărârii pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 277/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER (în continuare – Regulament), prevede îmbunătățirea actualelor prevederi de selectare a GAL-urilor și aprobare pentru finanțare a strategiilor de dezvoltare locală din FNDAMR, inclusiv aducerea în concordanță cu prevederile proiectul legii pentru modificarea Legii nr. 50/2021 cu privire la grupurile de acțiune locală (*aprobat prin Decizia protocolară nr. 16.16/2025 din 14.05.2025*).

Astfel, ținând cont de problemele care impun intervenția și a deficiențelor depistate se propune alinierea formulării conceptului de plan operațional la proiectul legii pentru modificarea Legii nr. 50/2021, punctul 3 și punctul 10, se înlocuiește expresia „plan operațional” cu „plan de finanțare” și redefinirea acestuia care reflectă o abordare coerentă cu structura bugetară și metodologică utilizată în programele UE, în care planificarea financiară reprezintă fundamentul decizional în alocarea subvențiilor. Această uniformizare terminologică elimină ambiguitățile din procesul de evaluare și raportare.

Introducerea noțiunii de „start-up” permite o delimitare clară a entităților economice eligibile pentru susținerea inițiativelor antreprenoriale, favorizând sprijinul direcționat către întreprinderile aflate la început de activitate din mediul rural.

Includerea expresă a utilizării sistemului informațional „Moldova LEADER IT Soft” (MLIS) prin propunerile incluse la punctele: 11, 15 și 20 din Regulament, care consolidează transparența și eficiența operațională, reducând birocrăția și oferind posibilitatea unei monitorizări în timp real a tuturor etapelor procesului de selecție și finanțare.

Prin modificarea punctelor 20-22 se propune ajustarea prin simplificare a condițiilor de selectare a GAL-urilor, în baza Listei GAL-urilor, ținută de organul central de specialitate, care prevăd condițiile principale de selectare a GAL-ului pentru finanțare și anume:

- constituirea parteneriatului;
- acoperirea teritorială;
- capacitatea administrativă;
- capacitatea de monitorizare.

Prin modificarea capitolului II, secțiunea a 4-a „Procedura de examinare și aprobare a strategiei de dezvoltare locală pentru finanțare”, se propune introducerea unui sistem de punctaj detaliat, cu un plafon minim de 40 de puncte, ce va permite o evaluare transparentă a strategiilor de dezvoltare locală depuse, în baza unor criterii obiective, cum ar fi:

- calitatea parteneriatului;
- acoperirea teritorială;
- performanța anterioară;
- calitatea strategiei.

Detalierea criteriilor privind calitatea strategiilor (de exemplu: corelarea cu documentele strategice naționale, includerea dimensiunilor sociale, economice și de mediu, abordarea „Sat inteligent”, promovarea grupurilor vulnerabile etc.) asigură integrarea principiilor de dezvoltare durabilă și coeziune teritorială în alocarea resurselor publice.

Stabilirea unui interval de finanțare între 2 000 000 și 4 000 000 lei/GAL/an, în funcție de performanță și dimensiune, contribuie la predictibilitatea bugetară și stimulează profesionalizarea activității GAL-urilor.

La punctul 30, prin stabilirea condițiilor pentru formula de alocare pe baza unor indicatori multipli (de exemplu: populația acoperită, performanța GAL, capacitatea administrativă și calitatea strategiei) se va asigura o distribuție echitabilă și orientată spre rezultate a fondurilor publice.

Clarificarea la punctul 39 a tipurilor de cheltuieli eligibile în cadrul măsurii nr. 1 (funcționarea GAL-ului) previne interpretările arbitrare și optimizează utilizarea fondurilor. Sunt delimitate cheltuieli pentru resursa umană, logistică, consultanță, instruire și acțiuni de animare (*animarea comunităților locale prevede acțiuni de diseminare a informației cu privire la implementarea strategiei de dezvoltare locală, informații privind lansarea apelurilor de depunere a proiectelor și a condițiilor de accesare, comunicarea cu privire la acțiunile implementate de GAL, acțiuni de consultare a publicului interesat privind modificarea strategiei de dezvoltare locală, ghiduri, proceduri, etc.*), în concordanță cu bunele practici ale Programului LEADER în UE. Stabilirea plafonului de maxim 4 posturi (inclusiv director, contabil, manageri) permite

dimensionarea rezonabilă a echipei în raport cu volumul de activitate al GAL-ului și asigură un control riguros al costurilor administrative.

Propunerea la punctul 40, subpunctul 3) privind determinarea unei condiții de depunere a tranșei a treia doar dacă rămân sub 5% fonduri neutilizate asigură o bună gestiune a avansurilor și evită acumularea de resurse nevalorificate.

Majorarea valorii maxime a sprijinului pentru proiecte (de la 40 000 lei la 50 000 lei) și creșterea intensității sprijinului public (de la 85% la 90%) reflectă ajustarea sprijinului în raport cu inflația, dar și cu obiectivul de a susține mai eficient inițiativele în zone rurale vulnerabile.

Diversificarea domeniilor de intervenție la punctul 48, inclusiv cu domeniul economiei circulare, energiei verzi, patrimoniului, sănătății și serviciilor sociale, reflectă o abordare integrată a dezvoltării locale și permite GAL-urilor să răspundă mai bine nevoilor comunităților.

Includerea expresă a start-up-urilor, atât agricole cât și nonagricole drept beneficiari eligibili, pe bază de plan de afaceri, stimulează spiritul antreprenorial și inovarea în mediul rural prin dezvoltarea de noi afaceri.

Completarea proiectului cu punctul 57¹, prin introducerea interdicției de depunere de către solicitanți a unei noi cereri de finanțare în cazul în care acesta are proiecte nefinalizate, va responsabiliza beneficiarii și va încuraja buna gestiune a proiectelor finanțate.

În concluzie, toate modificările propuse sunt fundamentate pe nevoia de modernizare, aducerea unor clarificări și eficientizarea mecanismului de subvenționare în avans pentru dezvoltare locală prin Programul LEADER. Ele contribuie la:

- aplicarea uniformă a legislației în domeniu,
- creșterea capacității instituționale a GAL-urilor,
- respectarea principiilor de transparență, obiectivitate și performanță în alocarea fondurilor publice.

Implementarea acestor modificări va avea un impact pozitiv direct asupra implementării Programului LEADER și va contribui la dezvoltarea durabilă și incluzivă a zonelor rurale din Republica Moldova.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

În procesul de elaborare a proiectului de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 277/2022 privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin Programul LEADER, a fost analizată opțiunea menținerii cadrului normativ în forma actuală, fără intervenții suplimentare (*menținerea status quo-ului*).

Această opțiune ar presupune neintervenția asupra cadrului legal existent și neadoptarea unor măsuri suplimentare de sprijin pentru GAL-uri. Deși implică absența cheltuielilor imediate pentru stat, menținerea situației actuale generează consecințe negative semnificative pe termen scurt și mediu:

- costuri indirecte ridicate asociate cu impedimente în procesul lansării unui nou apel de selectare a GAL-urilor și imposibilitatea aprobării spre finanțare a tuturor strategiilor de dezvoltare locală;
- risc ridicat de încetare a activității GAL-urilor din lipsă de finanțare, având în vedere că acestea sunt structuri de tip asociativ fără venituri proprii durabile;

- absența proiectelor investiționale în mediul rural, cu efecte directe asupra dezvoltării economice și sociale a localităților;
- scăderea atractivității Programului LEADER pentru donatori în lipsa cofinanțării naționale.

În plus, această opțiune ar conduce la:

- încetinirea procesului de aliniere la acquis-ul UE în domeniul dezvoltării rurale;
- limitarea accesului la fonduri externe și naționale pentru dezvoltarea comunităților rurale;
- creșterea migrației din zonele rurale, lipsa locurilor de muncă și accentuarea dezechilibrelor teritoriale.

În concluzie, opțiunea de a menține cadrul legal existent nu răspunde nevoilor actuale ale parteneriatelor locale și contravine obiectivelor strategice ale Republicii Moldova privind integrarea europeană și dezvoltarea durabilă a zonelor rurale. În acest context, modificarea Hotărârii Guvernului nr. 277/2022 este esențială pentru asigurarea continuității Programului LEADER, consolidarea capacității GAL-urilor și valorificarea potențialului comunităților rurale printr-o abordare participativă și integrată.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Impactul asupra sectorului public se va resimți prin următoarele:

- contribuția și implicarea GAL-urilor în îmbunătățirea eficienței instituțiilor publice, prin acordarea suportului la elaborarea și implementarea proiectelor de dezvoltare rurală;
- consolidarea capacității instituționale a entităților publice implicate în implementarea Programului LEADER.

Consolidarea capacității instituționale a entităților publice:

- implementarea proiectului de hotărâre va contribui la consolidarea capacității instituționale a Agenției, a GAL-urilor, precum și a altor entități implicate în implementarea și monitorizarea proiectelor de dezvoltare rurală;
- utilizarea la maximum a Sistemului Informațional „Moldova LEADER IT Soft”, care digitalizează procedura de depunere către MAIA a cererilor de solicitare a subvenției în avans și către Agenție a proiectelor de dezvoltare rurală pentru finanțare și oferă informații complete despre activitatea deplină a GAL-urilor din Republica Moldova, care va dezvolta aptitudinile entităților publice în procesul de informare.

Implicarea GAL-urilor în îmbunătățirea eficienței instituțiilor publice, prin acordarea suportului la elaborarea și implementarea proiectelor de dezvoltare rurală, va contribui la:

- gestionarea transparentă și eficientă de către entitățile publice a proiectelor de dezvoltare rurală va conduce la dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității;
- creșterea nivelului de absorbție a FNDAMR și a fondurilor de preaderare, precum și vor utiliza eficient sursele financiare din cadrul Programului LEADER, atribuite sectorului public.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Finanțarea GAL-urilor se efectuează în prezent din FNDAMR, aprobat anual prin Legea bugetului de stat și din mijloacele financiare provenite din partea partenerilor de dezvoltare, care începând cu anul 2026 își

retrag finanțarea pentru Programul LEADER. Aceasta spune despre faptul că finanțarea GAL – urilor în următorii ani rămâne acoperită doar din surse publice.

Alocarea anuală din mijloacele financiare destinate FNDAMR, constituie cel puțin 5%. Pentru ultimii ani FNDAMR a constituit: 2023 – 1.700.0 mln lei, 2024 - 1705.0 mln lei și 2025 - 1700.0 mln lei. Respectiv, pentru anii 2022-2023 au fost alocate câte 86,8 mln lei anual pentru 36 GAL-uri și 1 GAL – parțial, iar pentru anii 2024-2025 – 80,0 mln lei anual pentru 31 GAL-uri și 1 GAL - parțial. Suplimentar, s-a reușit în anul 2025 identificarea mijloacelor financiare suplimentare prin redistribuirea mijloacelor FNDAMR în temeiul ordinului MAIA nr. 47 din 12 martie 2025 și finanțarea prin Decizia MAIA nr. 4 și 5 din 01.04.2025 a GAL-lor participante în cadrul apelului nr. 2 care au fost selectate însă pentru care nu au ajuns resurse financiare, cu circa 38,7 mln lei.

Aici remarcăm, că activitatea GAL-urilor este susținută de MAIA, prin acordarea sprijinului financiar la Măsura nr. 1 din cadrul Programului LEADER, aceasta fiind sursa principală pentru funcționarea parteneriatelor locale, iar pentru implementarea strategiei de dezvoltare locală este prevăzută Măsura nr. 2, care contribuie la dezvoltarea comunităților rurale din regiunea GAL-ului.

Pentru anii 2026-2028, se prevede majorarea procentului din FNDAMR alocat GAL-urilor, în mărime de până la 7 %. Aceasta va oferi posibilitatea acoperirii din resursele FNDAMR a unui număr mai mare de GAL-uri, dezvoltând prin aceasta mai multe regiuni acoperite de GAL-uri și cuprinzând un număr de populație mai mare, care va beneficia în urma implementării proiectelor de dezvoltare locală.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Impactul asupra sectorului privat se va realiza prin:

- creșterea accesului sectorului antreprenorial din mediul rural, prin intermediul GAL-urilor, la resursele FNDAMR;
- stimularea dezvoltării economice în zonele rurale, prin finanțarea proiectelor de dezvoltare rurală.

Creșterea competitivității și veniturilor pentru antreprenorii din zonele rurale:

- proiectul va sprijini agenții economice din mediul rural, prin participarea la apelurile locale ale GAL-urilor ceea ce va contribui la creșterea veniturilor acestora;
- prin sprijinirea dezvoltării activităților non-agricole, fiind diversificate sursele de venit;
- prin dezvoltarea întreprinderilor micro și mici în teritoriul GAL;
- prin diversificarea activităților în mediul rural;
- prin crearea sau menținerea locurilor de muncă.

Sprijin pentru inovații și tehnologii:

- investițiile în activitățile economice vor facilita utilizarea tehnologiilor moderne, crescând nivelul de trai în zonele rurale;
- sectorul privat va beneficia de un mediu favorabil pentru dezvoltarea proiectelor inovative;
- sprijinirea implementării tehnologiilor digitale în activitățile economice, sociale și de mediu.

De menționat faptul, că proiectul de hotărâre nu conține norme ce ar reglementa activitatea de întreprinzător. Astfel, acesta nu stabilește cerințe pentru inițierea, desfășurarea și lichidarea afacerii,

precum și de control asupra afacerii, după cum se definește în art. 14 din Legea nr. 235/2006 cu privire la principiile de baza de reglementare a activității de întreprinzător.
4.4. Impactul social
Impactul social se resimte prin numărul locurilor de muncă noi create, numărul persoanelor care vor obține acces la serviciile publice îmbunătățite și numărul persoanelor beneficiare în rezultatul implementării proiectelor de dezvoltare rurală. Astfel, în cazul implementării abordării LEADER în Republica Moldova, prin alocarea a cel puțin 7 % din FNDAMR pentru implementarea măsurii LEADER, se estimează crearea a cel puțin 810 locuri de muncă în următorii 3 ani și un număr semnificativ de beneficiari ai proiectelor implementate, deoarece Programul LEADER se aplică prin 54 GAL-uri, care cuprind peste 61 % din teritoriul țării, din care fac parte 513 Unități Administrativ-Teritoriale, cu o populație de peste 1,14 mln cetățeni.
De asemenea, impactul social se realizează prin îmbunătățirea condițiilor de viață în mediul rural. De altfel, investițiile efectuate în comunitățile rurale, realizate prin proiectele selectate de GAL-uri, vor conduce la îmbunătățirea accesului la servicii de bază, cum ar fi educația, sănătatea, protecția socială și transportul, contribuind astfel la creșterea calității vieții în zonele rurale și reducând migrația de la sat către oraș.
Impactul social este major și prin faptul că sectorul civic (ONG) participă la luarea deciziilor în cadrul GAL-ului și pot implementa proiecte de dezvoltare socială în teritoriul GAL.
4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal
Proiectul vizat nu vine cu reglementări/proceduri pe aspectul ce țin de prelucrarea datelor cu caracter personal.
4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen
Proiectul de hotărâre creează condiții egale pentru toate entitățile cuprinse de GAL-uri și nu are un impact negativ asupra egalității de gen.
Impactul asupra echității și egalității de gen se realizează prin promovarea egalității de șanse și a incluziunii în accesul la resursele FNDAMR.
De asemenea, proiectul asigură accesul egal la resurse și oportunități atât pentru femei, cât și pentru bărbați în ariile rurale, precum și sprijină participarea activă a femeilor în activitățile de promovare a mediului rural și în procesele de decizie din cadrul GAL-urilor.
4.5. Impactul asupra mediului
GAL-urile sunt asociații care sprijină, prin realizarea obiectivelor din strategia de dezvoltare locală, acțiunile ce țin de protecția mediului și a climei, inclusiv apa, solul și biodiversitatea.
Impactul asupra mediului se realizează prin sprijinirea de către GAL-uri a măsurilor de conservare a resurselor naturale și de promovare a protecției mediului, și anume:
- promovează practici prietenoase mediului, cum ar fi agricultura ecologică, utilizarea eficientă a resurselor și conservarea biodiversității; - contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și la adaptarea la schimbările climatice;

- sprijină tehnologii noi și inovații în mediul rural, care facilitează gestionarea eficientă a resurselor naturale, reducând prin aceasta impactul negativ asupra mediului și asigurând sustenabilitatea pe termen lung a dezvoltării ariilor rurale;
- sprijină adaptarea mediului rural la schimbările climatice, prin promovarea practicilor de gestionare durabilă a resurselor și reducerea impactului negativ asupra mediului;
- contribuie la creșterea rezilienței comunităților rurale față de schimbările climatice și alte provocări legate de mediu.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Activitatea GAL-urilor este direct legată de facilitarea inovării și transferului de cunoștințe în comunitățile rurale. De altfel, parteneriatele locale sunt implicate direct în diverse instruiți pe tematica dezvoltării mediului rural. GAL-urile reprezintă pilonii principali în campaniile de informare a populației rurale cu posibilitățile de sprijin financiar oferit de către stat atât în domeniul rural, cât și în cel agricol.

Proiectul de hotărâre este conceput pentru a asigura sustenabilitate pe termen lung a sectorului rural, prin promovarea inovației, utilizării eficiente a resurselor și a practicilor de dezvoltare rurală durabilă.

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

Nu este aplicabil.

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Nu este aplicabil.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În conformitate cu prevederile pct. 177 din Hotărârea Guvernului nr. 610/2018 pentru aprobarea Regulamentului Guvernului și a articolului 9 din Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul de inițiere a elaborării proiectului a fost plasat pe pagina web MAIA www.maia.gov.md la data de 4 aprilie 2025, compartimentul Transparența decizională la rubrica Proiecte de documente <https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-elaborarii-proiectului-hotararii-guvernului-pentru-modificarea-hg-nr-2772022-cu-privire-la-aprobarea-regulamentului-privind-acordarea-subventiilor-in-avans-pentru-dezvoltarea-locala-prin-implementarea-programului-leader/14252>.

La data de 30 iunie 2025 a fost plasat anunțul privind consultarea publică asupra proiectului de hotărâre pentru modificarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 277/2022 care a fost plasat pe pagina web a Ministerului (www.maia.gov.md), la compartimentul Transparența decizională, rubrica „Proiecte de documente” <https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-consultarile-publice-asupra-proiectului-de-hotarare-pentru-modificarea-hotararii-guvernului-nr-2772022-cu-privire-la-aprobarea-regulamentului-privind-acordarea-subventiilor-in-avans-pentru-dezvoltarea-locala-prin-implementarea-programului-leader-numar-unic-533maia2025/14761>.

MAIA a creat un grup de lucru, aprobat prin ordinul nr. 64 din 10 aprilie 2025, care este responsabil de elaborarea acestui proiect. În componența Grupului au fost incluși reprezentanții MAIA, Agenției, Rețelei Naționale LEADER și Congresului Autorităților Locale din Moldova.

Urmare a ședinței grupului de lucru cu prezență fizică din 7 mai 2025, la care a fost examinat proiectul de hotărâre, a fost ajustat și transmis electronic repetat la data de 11 iunie pentru examinare, drept rezultat acesta a fost modificat, completat și îmbunătățit.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul a fost supus expertizei anticorupție de către Centrul National Anticorupție. Concluziile expertizei Centrului National Anticorupție recepționate au fost incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor).

Proiectul a fost supus expertizei juridice de către Ministerul Justiției.

Concluziile expertizei Ministerului Justiției recepționate au fost incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor) și ajustat proiectul conform obiecțiilor și recomandărilor.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

În temeiul prevederilor art. 34 din Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural, elaborarea prezentului proiect de act normativ reprezintă un instrument de punere în aplicare a Legii nr. 71/2023 și se încadrează în categoria actelor normative secundare de implementare a acesteia.

Odată cu aprobarea prezentului proiect, urmează a fi elaborate și aprobate de către MAIA, formulare de cereri și documente-model necesare în procedura de subvenționare.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Aprobarea modificărilor la Ordinul MAIA nr. 75/2022 cu privire la instituirea Comisiei de selectare a strategiilor de dezvoltare locală și aprobare a Regulamentului de funcționare a acesteia precum și a modificărilor la Ordinul MAIA nr. 80/2022 cu privire la aprobarea unor modele de documente.

Principalele instituții implicate în implementarea proiectului de hotărâre sunt MAIA, Agenția, GAL-urile și beneficiarii apelului de depunere a cererilor de finanțare a proiectului în cadrul GAL-ului.

Ministru

Ludmila CATLABUGA

SINTEZA

obiecțiilor și propunerile/recomandările proiectului de hotărâre pentru modificarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 277/2022

Participantul la consultare	Conținutul obiecției/ propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului
Agencia de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (scrisoare nr. 502 din 07.07.2025)	<i>I. Obiecțiile</i>	Se acceptă.
	Lipsă de obiecții.	
	<i>II. Propunerile (recomandările)</i>	
	Lipsă de propuneri.	
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (scrisoare nr. 06-3745 din 14.07.2025)	<i>I. Obiecțiile</i>	Se acceptă.
	Din perspectiva respectării regulilor de tehnică legislativă, referitor la numerotarea punctelor proiectului, în calitate de elemente structurale de bază ale unui act normativ, se propune a se avea în vedere prevederile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Astfel, conform art. 52 alin. (3) din legea menționată, elementele structurale ale actului normativ se numerotează cu cifre arabe urmate de punct, prin adăugarea succesivă a cifrelor arabe până la gradul de detaliere necesar. În consecință, se recomandă ajustarea corespunzătoare a numerotării pe întreg parcursul textului proiectului.	
	<i>II. Propunerile (recomandările)</i>	Nu se acceptă. Cererea GAL-ului este de selectare și aprobare a strategiei de dezvoltare locală pentru finanțare.
	La pct. 1 subpct. 1) al proiectului, care vizează modificarea pct. 3 subpct. 1) lit. a) din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 277/2022, întrucât formularea din proiect este ambiguă și poate genera interpretări diferite, se propune reformularea textului normativ, după cum urmează: „GAL-ul a cărui cerere de selectare și strategie de dezvoltare locală, propusă spre finanțare din FNDAMR gestionat de Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, a fost aprobată de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.”	
	La pct. 1 subpct. 3) al proiectului, care vizează modificarea pct. 11 din Regulament, se propune substituirea sintagmei „la organul central de specialitate” cu textul „prin intermediul sistemului informațional „Moldova LEADER IT Soft” (MLIS)”, și nu completarea cu aceasta, întrucât depunerea documentelor se realizează exclusiv în format electronic prin sistemul MLIS.	Se acceptă.
	La pct. 1 subpct. 14) al proiectului, care vizează modificarea pct. 48 din Regulament, având în vedere riscul suprapunerii finanțărilor din FNDAMR cu cele din Fondul național pentru dezvoltare regională și locală,	Nu se acceptă. În temeiul art. 4 ² alin. (2) din Legea nr. 50/2021 cu privire la grupurile de

	conform Hotărârii Guvernului nr. 152/2022, se recomandă completarea textului cu un subpunct distinct care să prevadă expres interdicția dublei finanțări a acelorași proiecte implementate de GAL-uri și/sau autorități ale administrației publice locale.	acțiune locală, organul central de specialitate se asigură că operațiunile sunt finanțate dintr-un singur fond și nu sunt supuse dublei finanțări.
	Cu privire la Nota de fundamentare: la punctul 2.2, care prevede descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative, se atestă utilizarea datelor statistice vechi, chiar dacă în anul 2024 a fost efectuat Recensământul Populației și a Locuințelor și au fost publicate datele preliminare. Totodată, este indicată în mod eronat suprafața terenurilor cu destinație agricolă, fiind menționată cifra de 3,38 milioane hectare, care, în realitate, reprezintă suprafața totală a Republicii Moldova, nu a terenurilor agricole. Potrivit datelor oficiale ale Biroului Național de Statistică, terenurile cu destinație agricolă constituie circa 2,39 milioane hectare, ceea ce reprezintă aproximativ 71% din suprafața totală a țării.	Se acceptă.
Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală LEADER (scrisoare nr. 38 din 14.07.2025)	<i>I. Obiecțiile</i>	
	Lipsă de obiecții.	
	<i>II. Propunerile (recomandările)</i>	Se acceptă.
	La pct. 21, subpct. 3) se completează cu sintagma „și/sau experiență în management organizațional”. <i>Justificare:</i> prevederea actuală este una limitativă și condiționează prea îngust. Experiența practică denotă o oarecare fluctuație de personal în executivele GAL, iar în cazul în care în calitate de angajați se regăsesc persoane noi, cu abilități profesionale înalte și cu experiență relevantă dar care nu se referă strict la implementarea sau gestionarea proiectelor, atunci va fi dificil să se întrunească condiția de conformitate. Managementul organizațional include o gamă mai largă de cunoștințe, abilități și experiențe și ar oferi oportunități mai mari pentru GAL-uri în a angaja specialiști cu o pregătire profesională potrivită.	
	La pct. 26, subpct. 1), lit. d), sintagma „două organizații” se substituie cu sintagma „o organizație” și mai departe după text. <i>Justificare:</i> pe de o parte nu este pe deplin clar termenul de „organizație cu scop economic”, iar pe de altă parte menționăm că în spațiul rural formele asociative, mai ales cele care reprezintă anumite sectoare ale economiei sunt foarte rare (acestea având, de regulă, sediile în orașe și centrele raionale), ceea ce face dificilă întrunirea acestei condiții de către asociațiile GAL. Relaxarea prevederii date va oferi GAL-urilor șanse mai sigure de corespundere.	Se acceptă.

	Pct. 30, subpct. 2) se modifică și va avea următorul conținut: „2) 10 – 30% pentru: numărul total de locuitori din teritoriul GAL: a) 10% - de la 10 000 până la 17 500 locuitori; b) 12,5% - de la 17 501 până la 25 001 locuitori; c) 15% - de la 25 002 până la 32 502 locuitori; d) 17,5% - de la 32 503 până la 40 003 locuitori; e) 20% - de la 40 004 și mai mulți locuitori. numărul de UAT-uri din teritoriul GAL: a) 0% - de la 3 până la 9 UAT; b) 5% - de la 10 până la 15 UAT; c) 10% - de la 16 și mai multe UAT”. <i>Justificare:</i> având în vedere declinul demografic al țării demonstrat prin statisticile oficiale, considerăm mai potrivită stabilirea pragului procentual de 2,5 pentru fiecare categorie atribuită numărului populației. Restrângerea pragului procentual determină și o încadrare mai precisă pentru GAL-uri în categoria corespunzătoare, ceea ce va susține o evaluare mai corectă. Totodată, considerăm necesară și importantă includerea numărului de unități administrativ-teritoriale (UAT) ca și condiție distinctă, în cadrul aceluiasi subpunct. Solicitarea se bazează întâi de toate pe specificul administrativ al țării, caracterizat preponderent prin comunități mici, restrânse, organizate în UAT-uri de sine stătătoare. În cazul de față, GAL-urile au obligația de a susține o dezvoltare echilibrată a teritoriului său, deci oferind suport tuturor localităților constituate, prin urmare un GAL cu un număr mai mare de UAT-uri va depune întotdeauna un efort mai mare și va necesita cheltuieli mai mari pentru a acoperi necesitățile întregului teritoriu (de ex.: sesiuni de informare în fiecare localitate, numărul de primării care aplică la apeluri este mai mare etc.). În aceeași ordine de idei, redacția actuală a pct. 30 nu susține sub nicio formă procesul de extindere teritorială a GAL-urilor din Republica Moldova, ceea ce nu corespunde cu viziunea Ministerului, a RNDRL și a interesului teritoriilor învecinate cu asociațiile GAL. Proporția de 10% din cuantumul total atribuit criteriului „numărul UAT” oferă o apreciere mai justă a teritoriului GAL și exclude limitarea evaluării la un singur criteriu – populația. Lipsa unui atare criteriu favorizează matematic GAL-urile mici (cu un număr mic de UAT), de aceea considerăm esențială includerea sa în conținutul actului normativ.	Se acceptă parțial. Astfel, pct. 30 subpct. 2) și subpct. 3) se modifică și va avea următorul conținut: „2) 5 – 20% pentru numărul total de locuitori din teritoriul GAL: a) 5% - de la 10 000 până la 17 500 locuitori; b) 7% - de la 17 501 până la 25 001 locuitori; c) 10% - de la 25 002 până la 32 502 locuitori; d) 15% - de la 32 503 până la 40 003 locuitori; e) 20% - de la 40 004 și mai mulți locuitori. 3) până la 10% pentru numărul total de unități administrativ-teritoriale: a) 2% - de la 3 până la 9 unități administrativ-teritoriale ; b) 5% - de la 10 până la 15 unități administrativ-teritoriale ; c) 10% - de la 16 și mai multe unități administrativ-teritoriale .”
	La pct. 39, subpct. 6), după sintagma „cheltuieli legate de” se adaugă sintagma „organizarea și”. <i>Justificare:</i> este necesară sprijinirea și a eforturilor de organizare a acțiunilor menționate, nu doar participarea la acestea. De multe ori GAL-urile sunt constrânse să	Se acceptă.

	organizeze asemenea evenimente din surse proprii, însă considerăm că aceste cheltuieli trebuie să fie incluse ca eligibile în rând cu alte acțiuni similare.	
	La pct. 41, sintagmele „10 ianuarie” și „10 iulie” se vor modifica cu sintagmele „15 ianuarie” și respectiv „15 iulie”. <i>Justificare:</i> prin extinderea termenelor până la 15 ianuarie și 15 iulie, se oferă un interval mai realist și fezabil pentru respectarea obligațiilor de raportare pentru toți subiecții (GAL-uri și AIPA), fără a compromite acuratețea, integritatea sau transparența procesului.	Se acceptă.
	La pct. 46 ¹ sintagma „iulie” se înlocuiește cu sintagma „august”. <i>Justificare:</i> această modificare oferă un spațiu mai sigur pentru GAL-uri în organizarea, desfășurarea și implementarea calitativă a apelurilor locale.	Se acceptă.
	La pct. 55, subpct. 1) solicităm menținerea cuantumului minim de 40.000 lei. <i>Justificare:</i> considerăm că este prematură sporirea cuantumului minim, întrucât metodologia LEADER promovează intervențiile de scară mică, iar în afară de acest lucru, experiența din GAL-uri denotă faptul că pentru multe start-up-uri este dificil să asigure contribuția solicitată și astfel sunt limitate posibilitățile pentru potențiali beneficiari din teritoriile GAL.	Nu se acceptă. Suma de 40 000 lei este prea mică pentru implementarea unui proiect cu impact asupra localităților, având în vedere că rata inflației în luna iunie 2025 a constituit 8,17 la sută.
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (scrisoare nr.03-2103 din 17.07.2025)	<i>I. Obiecțiile</i>	
	Lipsă de obiecții.	
	<i>II. Propunerile (recomandările)</i>	
	Lipsă de propuneri.	
Ministerul Finanțelor (scrisoare nr. 09/2-03/339/1103 din 18.07.2025)	<i>I. Obiecțiile</i>	
	Lipsă de obiecții.	
	<i>II. Propunerile (recomandările)</i>	
	Pe parcursul întregului text, noțiunea „plan de finanțare” se va substitui cu „plan de activități”, dat fiind faptul, că noțiunea propusă reflectă mai relevant sensul și explicațiile definiției prezentată în proiect.	Nu se acceptă. În conformitate cu Legea nr. 50/2021, plan financiar reprezintă o totalitate a activităților stabilite pentru o perioadă determinată, cu indicarea costurilor, pentru realizarea indicatorilor în cadrul obiectivelor prevăzute de strategia de dezvoltare locală.
	Totodată, în proiectul Regulamentului se face referire la utilizarea sistemului informațional „Moldova LEADER IT Soft” (MLIS), care conform Notei de fundamentare a fost dezvoltat cu suportul partenerilor de dezvoltare. În acest sens, Nota de fundamentare urmează de completat	Se acceptă.

	cu informația referitor la costul și disponibilitatea instituției bugetare a resurselor financiare pentru mentenanța anuală a acestuia.	
Congresul Autorităților Locale din Moldova (scrisoare nr. 213 din 21.07.2025)	<i>I. Obiecțiile</i>	
	Lipsă de obiecții.	
	<i>II. Propunerile (recomandările)</i>	Nu se acceptă.
	La pct. 1 sbct. 7) din Proiect (privind noul pct. 21 sbct. 2) din Regulamentul la Hotărârea 277/2022) sintagma „cu o populație de cel puțin 10 000 locuitori și cel mult 60 000 locuitori conform numărului populației cu reședință obișnuită, ținută de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova” se propune să fie înlocuită cu sintagma „cu o populație de cel puțin 10 000 locuitori și cel mult 60 000 locuitori conform numărului populației obținut din surse statistice, ale autorității administrației publice locale și alte surse relevante”. Argumentare: numărul populației cu reședință obișnuită reprezintă o valoare statică, care constată o situație de moment, dar noi avem nevoie de informație în dinamică/de perspectivă. Ori altfel nu putem vorbi de dezvoltare locală și realizarea strategiei de dezvoltare locală (inclusiv afaceri și locuri noi de muncă, servicii, infrastructură locală, etc.) - element cheie a acordării subvențiilor.	În conformitate cu Legea nr. 50/2021, zonele rurale reprezintă zone constituite din sate, comune sau orașe cu o populație de până la 10000 de locuitori, conform datelor statistice privind numărul populației cu reședință obișnuită ale Biroului Național de Statistică.
	La același pct. 1 sbct. 7) din Proiect (privind noul pct. 21 sbct. 3), dar și 4) din Regulamentul la Hotărârea 277/2022 în corelație cu pct. 22): „21. Se selectează GAL-urile care respectă următoarele condiții de selectare: ... 3) capacitate administrativă- personal angajat cu experiență în scrierea, gestionarea sau implementarea proiectelor; 4) capacitate de monitorizare- proceduri descrise care stau la baza realizării acțiunilor de evaluare, raportare și monitorizare a implementării strategiei de dezvoltare locală. 22. GAL-ul care nu întrunește una din condițiile de selectare indicate la pct. 21, obține calificativul „respins” , temei pentru care cererea GAL-ului se respinge.”. Considerăm că condițiile enumerate mai sus nu ar trebui să fie de partajare, dar condiții ce oferă avantaj sau promovare. De exemplu ele sunt incompatibile cu organizațiile noi, în proces de formare. Acestea nu vor avea șanse să fie acceptate. Punctele respective se propune să fie excluse.	Nu se acceptă. Condițiile de selectare indicate sunt considerate obligatorii și nu are nici o legătură cu organizațiile noi, se referă la grupurile de acțiune locală. Organul executiv al GAL-ului trebuie să dețină capacități de selectare, gestionare și monitorizare a proiectelor în scopul implementării strategiei de dezvoltare locală a GAL-ului.
	La pct. 9 din Proiect (privind noul pct. 26 sbct. 2) lit. a) din Regulamentul la Hotărârea 277/2022) sintagma „ , conform numărului populației cu reședință obișnuită, ținută de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova” se propune să fie exclusă. Argumente. Mecanismul de determinarea și argumente de rigoare au fost aduse la sbpct. 1 de mai sus din prezenta.	Se acceptă.

	La pct. 9 din Proiect (privind noul pct. 26 sbct. 4) lit. h) din Regulamentul la Hotărârea 277/2022) noțiunile „cooperare inter-teritorială”, „sau transnațională” sunt incerte, cadrul normativ utilizează așa noțiuni cum ar fi „cooperare intercomunitară, transfrontalieră sau internațională”.	Se acceptă parțial. Astfel, pct. 26 subpct. 4) lit. h) va avea următorul conținut: „h) include cel puțin o măsură care vizează implementarea proiectelor de cooperare intercomunitară, națională sau internațională;”.
	La pct. 10 din Proiect (privind noul pct. 39 din Regulamentul la Hotărârea 277/2022): la sbpct. 1) (privind cheltuieli de personal), în afară de contribuții de asigurări sociale se propune să fie introduse și asigurările medicale obligatorii; 5.2. la sbpct. 3) lit. b) (dotarea sediului) sunt restrictive fiind necesare să fie categorii cu posibilitate de adaptare (de exemplu nu găsim infrastructura pentru instruiți, apă ca ceva elementar, cel puțin aparat pentru a fierbe apă pentru ceai, cafea, etc.), adică condiții de muncă elementare, nemaivorbind de cheltuieli pentru delegații și vizitatori.	Se acceptă parțial. Astfel, pct. 39 subpct. 1) va avea următorul conținut: „ 1) cheltuieli de personal – salarii și contribuții de asigurări sociale și medicale obligatorii pentru următorii angajați: director, contabil și cel mult doi manageri;”.
	La pct. 2 din Proiect (privind intrarea în vigoare) ar fi necesar o perioadă (cel puțin cea prevăzută în legislația privind actele normative) pentru ca adresații să facă cunoștință, să se adapteze la noile prevederi, la fel apare întrebarea privind dispoziții tranzitorii, în caz contrar admitem că aceste prevederi vor deveni aplicabile începând cu următoarele apeluri.	Nu se acceptă. În conformitate cu art. 56, alin. (3) din Legea nr. 100/2017, intrarea în vigoare a proiectului de hotărâre pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 277/2022 a fost stabilită la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, deoarece este necesar în regim de urgență de elaborat și aprobat de către MAIA a documentelor necesare pentru următorul apel. Următorul apel al Programului LEADER pentru GAL va avea loc începând cu luna ianuarie 2026.
Expertizare		
Ministerul Justiției (scrisoare nr. 04/2-8003 din 08.08.2025)	<i>I. Obiecțiile</i>	
	Lipsă de obiecții.	
	<i>II. Propunerile (recomandările)</i>	
	Prin proiectul hotărârii se modifică Regulamentul privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER (în continuare	Se acceptă.

	- Regulament) și nu hotărârea Guvernului de aprobare a acestuia, prin urmare, denumirea la proiectul hotărârii se va ajusta corespunzător.	
	Potrivit normelor de tehnică legislativă, în cazul operațiunii de completare cu un element structural nou se va utiliza sintagma „... se completează cu „...” cu următorul cuprins:”. Având în vedere regula enunțată, la subpct. 1.1.3 alineatul doi va avea următorul cuprins: „se completează cu subpunctul 5) cu următorul cuprins:”. De asemenea, completarea pct. 3 cu subpct. 5) se va plasa într-un subpunct distinct de modificarea propusă la subpct. 4) lit. a), fiind numerotat ca subpct. 1.1.4.	Se acceptă.
	În conformitate cu normele de tehnică legislativă, când modificarea presupune o substituie utilizăm următorii termeni: „cuvânt”, respectiv, „cuvinte” – dacă în structura vizată nu sunt prezente și alte semne grafice (cifră, virgulă, paranteze, ghilimele, bară oblică); „text” - dacă structura e formată dintr-un cuvânt/cuvinte și cel puțin un semn grafic; „sintagmă” - dacă structura reprezintă o îmbinare stabilă (denumirea unui minister, a unei agenții, bănci, a unui sistem etc.); „enunț” - dacă structura reprezintă, o propoziție sau o frază. Având în vedere regula enunțată, la subpct. 1.3, în referința la „organul central de specialitate”, termenul „textul” se va substitui cu termenul „cuvintele”.	Se acceptă.
	În cuprinsul propus la pct. 14, cuvintele „Comisiei de selectare a GAL-ului și aprobare a strategiei de dezvoltare locală pentru finanțare” se vor substitui cu cuvintele „Comisiei de selectare a GAL-ului și aprobare a strategiei de dezvoltare locală pentru finanțare din FNDAMR”, astfel cum se propune la pct. 3 subpct. 1) lit. a) și subpct. 4) lit. a).	Se acceptă.
	În conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) lit. k) din Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate, ministrul emite în mod unipersonal ordine în limitele competenței sale. Ținând cont de prevederea legală enunțată și având în vedere că, potrivit pct. 3 subpct. 1) lit. a) din Regulament, organul central de specialitate este Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, în conținutul propus la pct. 20, cuvintele „aprobat prin ordin al organului central de specialitate” se vor substitui cu cuvintele „aprobat prin ordin al ministrului organului central de specialitate” (obiecție similară și la pct. 27 și 32).	Se acceptă.
	Ținând cont că, prin subpct. 1.9 din proiect, secțiunea a 4-a a capitolului II din Regulament se expune în redacție nouă, dispoziția de la subpct. 1.8 din proiect privind modificarea denumirii secțiunii a 4-a se va exclude din proiect, iar la subpct. 1.9, între semnele citării, se va indica inclusiv denumirea secțiunii a 4-a.	Se acceptă.

	Întru uniformizarea terminologiei, la subpct. 1.9, cuvântul „conținut” se va substitui cu cuvântul „cuprins”, astfel cum este indicat, spre exemplu, la subpct. 1.1.3 și 1.7 (obiecție valabilă și la subpct. 1.10, 1.14. 1.19).	Se acceptă.
	În cuprinsul propus la pct. 25, cuvintele „strategiei de dezvoltare locală pentru finanțare” vor fi succedate de cuvintele „din FNDAMR”, astfel cum se propune la pct. 3 subpct. 1) lit. a) și subpct. 4) lit. a).	Se acceptă.
	În conformitate cu art. 55 alin. (4) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, „În cazul în care se face trimitere la o normă juridică care este stabilită în același act normativ sau element structural, pentru evitarea reproducerii acesteia, se face trimitere la norma juridică relevantă fără a se preciza că aceasta face parte din același act normativ sau element structural, cu excepția cazurilor în care această precizare este necesară pentru a exclude orice echivoc.”. Având în vedere prevederea legală enunțată, la cuprinsul care se propune la pct. 25, cuvintele „din prezentul capitol” se vor exclude ca fiind excedent.	Se acceptă.
	Ținând cont de prevederile Legii nr. 86/2018 cu privire la organizațiile necomerciale, în cuprinsul propus la pct. 26 subpct. 1) lit. b) și c) din Regulament, cuvântul „organizație” va fi succedat de cuvântul „necomercială”.	Se acceptă.
	În cuprinsul propus la pct. 26 subpct. 1) lit. b), referința la minoritate se va substitui cu referința la minoritatea concretă (ex.: etnică), or, la elaborarea actului normativ se va respecta condiția preciziei.	Se acceptă.
	La pct. 26 subpct. 1) lit. c), menționăm că nu este clar cum o organizație poate să reprezinte interesele tuturor subiecților indicați: femeilor, tinerilor, copiilor, etc. Prin urmare, se va elucida acest aspect. În cazul în care intenția a fost ca organizația să reprezinte interesele unuia din subiecți, norma de la pct. 26 subpct.1) lit. c) se va completa cu conjuncția „sau” după cuvintele „femeilor”, „tinerilor”, etc.	Se acceptă.
	La pct. 26 subpct. 3), alineatul întâi va avea următorul cuprins: „Capacitatea administrativă, performanța/experiența administrativă a GAL-ului”, astfel cum este indicat la pct. 30 subpct. 5), or, dispoziția de la subpct. 3) lit. c) reglementează capacitatea administrativă (a se vedea în acest sens și pct. 21 subpct. 3)).	Se acceptă.
	La pct. 26 subpct. 4) lit. c), în referința la „Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” se va indica și legea prin care a fost aprobată (Legea nr. 315/2022), iar la Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru perioada 2023-2030 se va indica Hotărârea Guvernului prin care a fost aprobată (Hotărârea Guvernului nr. 56/2023).	Se acceptă.

	La pct. 26 subpct. 4) lit. d), se vor preciza cele trei sectoare ale dezvoltării locale, la care se face referință.	Se acceptă.
	La pct. 26 subpct. 4) lit. j), cuvântul „care” se va exclude ca fiind excedent.	Se acceptă.
	La pct. 30 subpct. 5) lit. a) - c), diviziunile nu se vor numerota, dar se vor evidenția printr-o ușoară retragerea de la alinierea textului pe verticală, conform uzanțelor.	Se acceptă.
	Dispoziția de la pct. 33 nu pliază cu norma de la pct. 29, în partea în care face referință la mijloacele financiare aprobate pentru finanțare, or, potrivit pct. 29, mijloacele financiare sunt aprobate de către comisie, iar potrivit pct. 33, mijloacele financiare sunt aprobate de adunarea generală a GAL-ului. Prin urmare, se va elucida acest aspect.	Nu se acceptă. Comisia, în conformitate cu punctajul obținut de fiecare GAL, aprobă mijloacele financiare alocate din FNDAMR pentru implementarea strategiilor de dezvoltare locală, inclusiv funcționarea GAL-urilor. La rândul său, în conformitate cu mijloacele financiare aprobate în raport cu punctajul obținut, GAL-ul are obligația să ajusteze planul de finanțare și să îl aprobe în cadrul adunării generale a GAL-ului.
	La pct. 37, textul „noiembrie-decembrie” se va substitui cu textul „noiembrie, decembrie”.	Se acceptă.
	Potrivit normelor de tehnică legislativă, în cazul operațiunii de completare cu un element structural nou se va utiliza sintagma „... se completează cu „...” cu următorul cuprins:”. Având în vedere prevederea legală enunțată, la subpct. 1.11, cuvintele „se completează cu următorul enunț” se vor substitui cu cuvintele „se completează cu un enunț cu următorul cuprins:”.	Se acceptă.
	Norma care se propune la pct. 46 ¹ este ambiguă, or, nu este clar în ce cazuri pot fi lansate apelurile ulterioare și de când se calculează termenul de 45 de zile. Mai mult, nota de fundamentare nu conține careva mențiuni în acest sens, prin urmare nota de fundamentare și tabelul de sinteză se vor completa cu mențiuni în acest sens.	Se acceptă. Pct. 46 ¹ a fost ajustat.
	Pct. 53 din Regulament este divizat în subpuncte și nu în litere, prin urmare, la subpct. 1.15 din proiect, textul „punctul 53, la subpunctul c)” se va revizui.	Se acceptă.
	Dispoziția de la subpct. 12), propusă spre completare la pct. 61 din Regulament, conform căreia „12) solicitantul deține actele permissive necesare pentru efectuarea investiției, după caz”, nu se încadrează armonios în text, or, la subpunctele de la pct. 61 sunt indicate documentele, care urmează a fi anexate la cererea de finanțare a	Nu se acceptă. Deoarece pentru unele investiții este necesar de a avea actele permissive necesare pentru efectuarea investiției. În cazul în care

	proiectului. Prin urmare, dispoziția de la subpct. 12) se va revizui corespunzător.	aceste acte se solicită după aprobarea proiectului pentru finanțare, beneficiarul riscă să nu reușească implementarea acestuia conform termenului prevăzut la pct 54 din Hotărâre „54. Perioada de implementare a unui proiect investițional nu va depăși 12 luni de la data semnării contractului de acordare a subvenției.”
	La subpct. 1.20, completarea propusă la pct. 74 din Regulament, cuvântul „limita” se va exclude ca fiind excedent, cu ajustarea ulterioară a textului.	Se acceptă.
	În cuprinsul propus la pct. 77, cuvintele „adunarea generală” vor fi succedate de abrevierea „a GAL-ului”.	Se acceptă.
	Temeiul legal indicat la subpct. 2.1 din nota de fundamentare - art. 12 lit. e) din Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural se va ajusta la temeiul legal indicat în clauza de adoptare la proiectul hotărârii - art. 12 lit. c)- e) din Legea nr. 71/2023.	Se acceptă.
Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova (scrisoare nr. 06/2/14102 din 13.08.2025)	<i>I. Obiecțiile</i>	
	Lipsă de obiecții.	Se acceptă.
	<i>II. Propunerile (recomandările)</i>	
	Concluzia expertizei. În nota de fundamentare se menționează: „Necesitatea elaborării proiectului hotărârii de Guvern este determinată de art. 12 lit. e) din Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural, în scopul îmbunătățirii condițiilor de acordare a subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER în Republica Moldova”. La fel, se menționează: „Prin proiectul de act normativ propus, se propune continuarea implementării Programului LEADER, care contribuie la dezvoltarea localităților rurale prin implicarea comunități. (...) Proiectul hotărârii pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 277/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER (în continuare – Regulament), prevede îmbunătățirea actualelor prevederi de selectare a GAL-urilor și aprobare pentru finanțare a strategiilor de	S-a luat act.

	dezvoltare locală din FNDAMR, inclusiv aducerea în concordanță cu prevederile proiectul legii pentru modificarea Legii nr. 50/2021 cu privire la grupurile de acțiune locală (aprobat prin Decizia protocolară nr. 16.16/2025 din 14.05.2025)”. La fel, în nota de fundamentare autorul descrie informații detaliate cu privire la impactul financiar și argumentarea costurilor estimative. În final, menționăm că în redacția propusă, proiectul nu conține factori și riscuri de corupție.	
Congresul Autorităților Locale din Moldova (scrisoare nr. 249 din 15.08.2025)	<i>I. Obiecțiile</i>	
	Lipsă de obiecții.	
	<i>II. Propunerile (recomandările)</i>	
	La actualul pct. 1.7. din Proiect (privind noul pct. 21 sbct. 2) din Regulamentul la Hotărârea 277/2022) sintagma „cu o populație de cel puțin 10 000 locuitori și cel mult 60 000 locuitori conform numărului populației cu reședință obișnuită, ținută de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova” am propus în avizul precedent să fie înlocuită cu sintagma „cu o populație de cel puțin 10 000 locuitori și cel mult 60 000 locuitori conform numărului populației obținut din surse statistice, ale autorității administrației publice locale și alte surse relevante”. Ca argumente au fost aduse că numărul populației cu reședință obișnuită reprezintă o valoare statică, care constată o situație de moment, deși este nevoie de informație în dinamică/de perspectivă. Ori numai astfel putem vorbi de dezvoltare locală și realizarea strategiei de dezvoltare locală (inclusiv afaceri și locuri noi de muncă, servicii, infrastructură locală, etc.)– ca element cheie a acordării subvențiilor. Autorii în Sinteza obiecțiilor și propunerilor la Proiect fac referință la Legea nr.50/2021 unde noțiunea de „zone rurale” are deja aceeași redacție ca și pct. 1.7 din Proiect. Atragem atenție că prevederile respective din Legea nr. 50/2021 au intrat în vigoare recent (17 iulie 2025), iar CALM a invocat argumente similare la proiectul de lege de modificare respectiv. Astfel reiterăm că mecanismul de determinare a zonei rurale și respectiv acoperirea teritorială ca condiție de selectare a GAL conform Proiectului nu facilitează dezvoltarea rurală (a localităților), deoarece trebuie să conțină date de referință privind populația cel puțin la zi și chiar de perspectivă (prognoze) privind reîntoarcerea migranților (domeniul actual DMD), migrația internă, inclusiv crearea noilor locuri de muncă și revitalizarea localităților, etc. În baza celor menționate propunem cât mai curând inițierea, pentru a evita procese ireversibile privind o parte importantă din localitățile rurale, a revizuirii mecanismului de determinare a zonei rurale și	Nu se acceptă. Reiterăm argumentele anterioare, în conformitate cu Legea nr. 50/2021, zonele rurale reprezintă zone constituite din sate, comune sau orașe cu o populație de până la 10000 de locuitori, conform datelor statistice privind numărul populației cu reședință obișnuită ale Biroului Național de Statistică.

	respectiv acoperirea teritorială ca condiție de selectarea a GAL.	
	La același punct 1.7. din Proiect (privind noul pct. 21 sbct. 3), dar și 4) din Regulamentul la Hotărârea 277/2022 în corelație cu pct. 22): „21. Se selectează GAL-urile care respectă următoarele condiții de selectare: 3) capacitate administrativă- personal angajat cu experiență în scrierea, gestionarea sau implementarea proiectelor și/sau experiență în management organizațional; 4) capacitate de monitorizare- proceduri descrise care stau la baza realizării acțiunilor de evaluare, raportare și monitorizare a implementării strategiei de dezvoltare locală. 22. GAL-ul care nu întrunește una din condițiile de selectare indicate la pct. 21, obține calificativul „respins” , temei pentru care cererea GAL-ului se respinge.”. Unele argumente. Nu putem reține că GAL-ul în mod implicit trebuie să dispună de capacități impuse mai sus (în special cele noi), după cum se menționează în Sinteza obiectiilor și propunerilor la Proiect. Reiterăm că condițiile enumerate mai sus nu ar trebui să fie de partajare, dar condiții ce oferă avantaj sau promovare. Astfel ele sunt prea restrictive pentru organizațiile noi, în proces de formare. Acestea nu vor avea șanse să fie acceptate. Reiterăm că punctele respective ar trebui să fie excluse sau puse la compartimentele cu puncte de partajare.	Nu se acceptă. Reiterăm argumentele anterioare, condițiile de selectare indicate sunt considerate obligatorii și nu are nici o legătură cu organizațiile noi, se referă la grupurile de acțiune locală. Organul executiv al GAL-ului trebuie să dețină capacități de selectare, gestionare și monitorizare a proiectelor în scopul implementării strategiei de dezvoltare locală a GAL-ului.
	La actualul pct. 1.10. din Proiect (privind noul pct. 39 din Regulamentul la Hotărârea 277/2022), la sbpct. 3) lit. b) (dotarea sediului) reiterăm că prevederile sunt restrictive fiind necesare să fie categorii generice cu posibilitate de adaptare (de exemplu nu găsim infrastructura pentru instruire, apă ca ceva elementar, cel puțin aparat pentru a fierbe apă pentru ceai, cafea, etc.), adică condiții de muncă elementare, nemaivorbind de cheltuieli pentru delegații și vizitatori.	Nu se acceptă. Prezentele cheltuieli vor fi detaliate în ghidul GAL-ului pentru implementarea strategiilor de dezvoltare locală.
	La pct. 2 din Proiect (privind intrarea în vigoare) reiterăm că ar fi necesar o perioadă (cel puțin cea prevăzută în legislația privind actele normative– o lună) pentru ca adresații să facă cunoștință, să se adapteze la noile prevederi, la fel apare întrebarea privind necesitatea unor dispoziții tranzitorii (ex. referitor cum vor fi aplicate noile prevederi pentru proiecte existente, etc.). În caz contrar admitem că aceste prevederi vor deveni aplicabile începând cu următoarele apeluri.	Se acceptă.